

Nr 27.

Ankom till riksdagens kansli den 18 februari 1930 kl. 12 m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse för kanallotsarna vid Trollhätte kanal från skyldighet att återbära andel i vissa för mycket uppburna lotspenningar.

(4:e avd.)

I en till riksdagen den 16 januari 1930 avlåten proposition, nr 26, vilken hänvisats till statsutskottets förberedande behandling, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att återbetalningsskyldigheten för vederbörande kanallotsar vid Trollhätte kanal beträffande deras andel i vissa i statsrådsprotokollet omförmälda, för mycket uppburna lotspenningar må efterskänkas.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till återopade statsrådsprotokollet.

I kungörelse den 28 juni 1918 (nr 504) angående lotsningen å Trollhätte kanal stadgades i § 2, första stycket: »Avgift för fartyg, som anlitar kanallots, utgår med dels lotspenningar till belopp, som, beräknat efter fartygets avgifts- pliktiga dräktighet och den sträcka, å vilken fartyget anlitar kanallots, anges i den av de vid denna kungörelse fogade taxor, vilken skall vid tillfället användas, dels ock ersättning för kanallotsens hemresa med belopp, som under rubrik 'hemvägsersättning' finnes i taxorna angivet.» Tredje stycket av samma paragraf hade följande lydelse: »Avgift för lotsningen uppbäres av kanallotsen mot kvitto.» Samma bestämmelser finnas intagna i den numera gällande kungörelsen i ämnet den 17 juni 1921 (nr 471). Enligt taxorna beräknas lotspenningarna efter ett zonsystem, så att avgiften per kilometer blir lägre ju längre den sträcka är, å vilken lots anlitas. Tid efter annan har Kungl. Maj:t medgivit procentuella förhöjningar av de i taxorna bestämda avgifterna. Beträffande hemvägsersättningen, som förut utgick med 4 kronor, har genom kungörelse den 15 november 1928 (nr 446) bestämts, att densamma skall utgå med 4 kronor för vissa kortare sträckor och med 6 kronor för längre sträckor.

Jämlikt gällande avlöningsbestämmelser åtnjuta kanallotsarna provision med 40 procent av den å vederbörande lots belöpande andelen av lotsavgifter enligt grundtaxa, varemot provision ej utgår å avgiftsförhöjningarna.

I skrivelse den 18 juni 1927 har *vattenfallsstyrelsen* meddelat, att kanallotsarna kommit att från början i vissa avseenden misstolka förenämnda

taxebestämmelser på sådant sätt, att trafikanterna i åtskilliga fall avfordrats högre avgifter än taxorna föreskreve, fränsett av Kungl. Maj:t medgivna procentuella förhöjningar av avgifterna. Detta sammanhänge med att det normalt icke förekomme, att en och samma lots — de vore stationerade i Göteborg, Ström och Vänersborg — tjänstgjorde å hela sträckan från Göteborg till Vänersborg, utan att för fartyg, som skulle passera hela denna sträcka, vilket för lotspliktiga fartyg vore det vanligaste, byte av lots skedde vid Ström (Lilla Edet).

Styrelsen har vidare anfört i huvudsak följande:

Då avgift för lotsningen skulle uppbäras av kanallotsen mot kvitto, hade den praxis utbildat sig, att varje lots debiterat avgifter för den sträcka, å vilken han lotsat. Därigenom hade ett genomgående fartyg fått erlägga ett högre totalbelopp i lotspenningar, än som skolat utgå vid dessas beräkning för hela sträckan, samt hemvägsersättningar till två lotsar. Undantagsvis hade även hänt, att en och samma lots tjänstgjort å ett fartyg ända från Göteborg till Vänersborg eller vice versa och därvid utställt två kvitton, ett för sträckan söder om och ett för sträckan norr om Ström, samt även debiterat hemvägsersättning för vardera sträckan. Med den lydelse kungörelsen i detta avseende hade, syntes det emellertid få anses oriktigt, att dubbel hemvägsersättning krävts, när endast en lots tjänstgjort. Icke heller berättigade kungörelsen till utkrävande av lotspenningar för två delsträckor i stället för en totalsträcka. Vattenfallsstyrelsen ansåge sig därför skyldig återbetala de belopp i lotsavgifter, som påvisats hava sålunda, utöver vad som motsvarade gällande bestämmelser, erlagts av trafikanter.

Då emellertid kanallotsarna åtnjöte viss provision å lotspenningarna (för närvarande med sammanlagt för fyra lotsar 40 procent å grundavgiften), syntes lotsarna strängt taget kunna anses skyldiga återbetala, vad de på grund av feldebiteringarna för mycket utbekommit ej blott i hemvägsersättningar utan även i provision. Utredning påginge rörande det exakta belopp, som härvid kunde ifrågakomma. Enligt verkställd överslagsberäkning utgjorde detsamma omkring 12.200 kronor sammanlagt för alla fyra lotsarna. En återbetalning av ett dylikt belopp skulle naturligtvis bliva synnerligen betungande för lotsarna. Då dessutom den verkställda debiteringen gjorts i god tro och i samförstånd med vederbörande förmän samt påtagligen utan tanke på egen vinning, syntes det vattenfallsstyrelsen skäligt att frikalla lotsarna från skyldighet att återbetala, vad de sålunda uppburit utöver vad dem rätteligen tillkommit.

Såsom ett visst stöd för lotsarnas feltolkning av bestämmelserna kunde åberopas bestämmelsen, att avgift för lotsningen uppbäres av kanallotsen mot kvitto. Det kunde ju med något fog göras gällande, att bestämmelsen angåve, att varje lots skulle debitera lotspenningar för den sträcka, å vilken han tjänstgjort.

Vattenfallsstyrelsen hemställde således, att Kungl. Maj:t måtte medgiva, att kanallotsarna befriades från skyldighet att till statsverket återbära de belopp, som de till följd av misstolkning av gällande bestämmelser kommit att uppbära utöver dem tillerkända löneförmåner.

Sedan *kommerskollegium* och *statskontoret* avgivit utlåtanden i ärendet, har *vattenfallsstyrelsen* i skrivelse den 4 februari 1929 hemställt, att Kungl. Maj:t måtte så tillvida bifalla styrelsens i skrivelsen den 18 juni 1927 gjorda hemställan, att Kungl. Maj:t medgåve, att kanallotsarna befriades från skyldighet att till statsverket återbära redan uppburna andelar i lotspenningar, som erlagts

för mycket därigenom att vederbörande trafikant ej fått åtnjuta lotstaxans zonberäkning för den totalsträcka, å vilken lots anlåtats, omfattande såväl norr som söder om Ström belägna delar av Trollhätte kanal.

Departementschefen har för egen del anfört följande:

»Sedan Kungl. Maj:t genom beslut den 23 augusti 1929 funnit vattenfallsstyrelsens framställning, i vad den avsåge befrielse för vederbörande kanallotsar vid Trollhätte kanal från återbetalning av viss del av utav dem uppbyggnaden hemväggersättning, icke kunna i förevarande ordning upptagas till prövning samt förklarat, att Kungl. Maj:t ville framdeles meddela beslut beträffande framställningen i övrigt, torde ärendet få i sistnämnda del nu upptagas till behandling.

Bestämmelserna om erläggande av lotspenningar för anlåtande av lots vid trafikerande av Trollhätte kanal synas, såsom vattenfallsstyrelsen uttalat, hava sådan innebörd, att den medgivna zonberäkningen bör tillämpas genomgående för hela färdsträckan oberoende av huruvida under färden ombyte av lots äger rum. Då enligt vad vattenfallsstyrelsen anfört bestämmelserna tillämpats på motsatt sätt och därjämte en och samma lots vid lotsning genom hela kanalen uppburit särskilda avgifter för delarna söder och norr om Ström, där lotsbyte eljest sker, torde lotsarna få anses skyldiga att till styrelsen återbära uppbyggnadsandel i sålunda för mycket erlagda lotspenningar, i den mån sådana av styrelsen redan återbetalats eller framdeles återbetalas till vederbörande trafikanter. Enligt av vattenfallsstyrelsen meddelade uppgifter uppgå dessa för mycket erlagda lotspenningar sammanlagt till omkring 30,000 kronor, varav styrelsen efter anfordran hittills till vederbörande återbetalat något mer än 12,000 kronor. De andelar av dessa belopp, som lotsarna bekommit och således skulle vara skyldiga att återbetala, utgöra totalt 7,991 kronor 13 öre och beträffande hittills restituerade belopp 3,119 kronor 20 öre.

Med hänsyn till den påfrestning, som en dylik återbetalning av under en lång följd av år uppburna belopp skulle innebära för kanallotsarna, anser jag billighetsskäl tala för att lotsarna befrias från återbäringsskyldigheten ifråga. Härtill torde emellertid riksdagens medgivande böra inhämtas.»

*Utskottets
yttrande.*

Av billighetsskäl vill utskottet tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag om befrielse för ifrågavarande fyra kanallotsar från återleverering till statsverket av deras andelar i de lotspenningar, som vattenfallsstyrelsen ansett böra såsom med orätt debiterade till trafikanterna återbäras. Utskottet får alltså hemställa,

att riksdagen må medgiva, att återbetalningsskyldigheten för vederbörande kanallotsar vid Trollhätte kanal beträffande deras andel i vissa i statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden den 16 januari 1930 omförmälda, för mycket uppburna lotspenningar må efterskänkas.

Stockholm den 18 februari 1930.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Närvarande: Se under utlåtandet nr 26.